

Politika, društvo i gospodarstvo, energetska kriza i tranzicija

POLITIKA

- OLAKOTNA, A NE OTEGOTNA OKOLNOST

Politika, ističu gospodarstvenici, ne smije stajati na putu razvoja novih rješenja i usluga ili, primjerice, ulaganju u nove proizvodne kapacitete. Dakle, poslovичno složenu administraciju, dulje rokove plaćanja ili čekanja na odgovarajuće 'papire' valja poslati u povijesnu ropotarnicu.

To se, naime, može učiniti pojednostavljenjem mnogih postupaka i ulaganjem u odgovarajuće digitalne usluge koje umanjuju broj koraka potrebnih za razvoj i komercijalizaciju određenog proizvoda.

Dobra poluga da politika za gospodarstvo ne predstavlja olakotnu, nego otegotnu okolnost je i osiguravanje bespovratnih sredstava poduzetnicima kako bi 'lakše disali' tijekom

kom ulaganja te tako podignuli vlastitu, ali i konkurentnost države.

Također, u vrijeme koronakrize i zaključavanja gospodarstva te tijekom elementarnih nepogoda i potresa politika je odlučila 'uskočiti' na razne načine kako bi umanjila negativne učinke tih nemilih tržišnih i društvenih ugroza.

K tomu, geopolitičke okolnosti koje su obilježile ovu godinu, ponajprije rusko-ukrajinski sukob, iznjedrile su mjere kojima država nastoji ukrotiti energetska krizu i umanjiti financijske udare na građane.

U taj kolaž šarenih političkih i gospodarskih aktivnosti svakako valja uključiti i društvo, tj, pojedince ili skupine ljudi koje boljom suradnjom i razumijevanjem mogu biti na olakotnoj strani svakodnevice. Naravno, ako provedeni politički pothvat to zaslužuje.

MORAMO SE KRETATI PREMA ENERGETSKOJ SAMOODRŽIVOSTI

Izazovi vezani uz globalnu energetska krizu potiču nas na dugoročno promišljanje energetske neovisnosti te žurno implementiranje preporuka i direktiva Europske unije koje su usmjerene prema tranziciji na obnovljive izvore energije. Svakodnevni život građana Republike Hrvatske u ovoj energetska krizi olakšavaju aktualne mjere Vlade. Međutim, nužno je osvještavanje važnosti i dugoročno planiranje te provođenje mjera energetske učinkovitosti, kao i težnja energetska samodostatnosti. U svrhu realizacije ovih ciljeva, na inicijativu Ministarstva prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine napravljen je značajan iskorak u poticanju energetske učinkovitosti. Na prijedlog Ministarstva u rujnu je usvojen Zaključak kojim se osigurava gotovo milijardu kuna za energetska obnovu i povećanje energetske učinkovitosti višestambenih zgrada i obiteljskih kuća do kraja sljedeće godine. U odnosu na ranije godine kada je za ovu namjenu u prosjeku bilo osigurano oko 200 milijuna kuna, ovim petostruko većim iznosom, prema našim procjenama, energetski se može obnoviti 10 000 obiteljskih kuća, odnosno 300 višestambenih zgrada. Osim energetske obnove stambenih objekata, unapređujemo i energetska učinkovitost kroz poticanje ulaganja u obnovljive izvore energije. Kako bismo olakšali zakonsku proceduru ulagačima, Vlada je usvojila Zaključak u vezi s poticanjem ulaganja u solarne elektrane. Izmjenom zakonodavnog okvira pojednostavnit će se ishođenje potrebne dokumentacije za postavljanje solarnih elektrana i omogućit će se širenje područja na kojima je dozvoljena izgradnja i postavljanje solarnih elektrana, odnosno omogućit će se postavljanje solarnih elektrana na površinama planiranim prostornim planovima za tu namjenu, ali i gradnja, odnosno postavljanje solarnih elektrana na površinama na kojima to prostornim planovima nije izrijekom zabranjeno, što će uvelike doprinijeti povećanju energetske neovisnosti.

Ivan Paladina

ministar

Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, Zagreb

Investiranje u energetska obnovu za građane i poduzetnike donosi značajne uštede koje omogućuju osjetno smanjenje izdataka, a osim ušteda na budžetu, ulaganje u energetska obnovu generira i niz širih koristi koje se očituju kroz povećanu vrijednost nekretnina, poboljšani vanjski izgled nekretnina, doprinos unutarnjoj ugodnosti prostora te smanjenje rizika za zdravlje, siromaštvo i povećanje sigurnosti opskrbe energijom.

Upravo je u tijeku je i revizija Direktive o energetskim svojstvima zgrada koja će vjerojatno propisati i postrožiti kriterije za uštede energije. Napori s ciljem povećanja energetska svojstava zgrada, osim što doprinose energetska neovisnosti EU-a, imaju velik potencijal za stvaranje radnih mjesta, osobito u malim i srednjim poduzećima. Na gospodarskom nivou, energetska učinkovitost rezultira građevinskom i proizvodnom aktivnosti te proračunskim učincima kroz povećani raspoloživi dohodak.

Energetska samoodrživost smjer je u kojem se trebamo kretati, uz maksimalno poticanje energetske obnove, kako bismo iz aktualne krize izašli dugoročno energetski neovisniji.

STVARNA DOBIT - JAČANJE OTPORNOSTI NA KRIZE I ŠOKOVE

**mr. sc. Marija
Ščulac Domac,
dipl. ing.**

direktorica Sektora za
industriju i održivi razvoj
Hrvatska gospodarska
komora, Zagreb

*Uzroci energetske krize teško da su danas neko-
me još uvijek nepoznati. No, ono što je itekako jasno
je da ta kriza nije morala biti ovolikih razmjera da
smo brže, jače i bolje prionuli u proces energetske
tranzicije. Ne govorimo samo o cijenama energije,
već i o dostupnosti. Da smo ranije uložili više u ob-
novljive izvore, energetske učinkovitost, energetske
obnovu zgrada i zelene plinove, bismo li zapravo
uštedjeli novac umjesto da ga sada gubimo?*

*Nakon što si priznamo da se svijet promijenio
jer se mi nismo promijenili na vrijeme, preostaje
nam još jedna bolna istina, a to je da su dani povolj-
nih cijena energenata iza nas te da moramo preko-
riti i ubrzati planove. Kratkoročno moramo osigu-
rati stabilne i cjenovno prihvatljive izvore fosilnih
goriva, a dugoročno ubrzati prelazak na obnovljive
izvore i alternativna goriva.*

*Posljednjih petnaestak godina zbog nedostat-
ka izvora financiranja i spore administracije u Hrv-
atskoj se nije dovoljno ulagalo u obnovljive izvore
energije. Dobro stojimo po pitanju energije vjetra,
ali zato kod solara nismo ni približno dosegli po-
tencijal. Trošak neće biti malen, ali stvarna cijena
nečinjenja je puno veća, a i ovakva ulaganja danas
donose brži povrat nego što je to bilo ranije. Stvarna
dobit je jačanje otpornosti na krize i šokove.*

*Iz iskustava prethodnih globalnih kriza dobro
znamo da najveći teret leži na leđima industrije i
poduzetnika. Mislim da su naše tvrtke uslijed svega*

*pokazale jako dobru sposobnost prilagodbe. Trenut-
ne cijene energenata su veliki presedan i tu smo s na-
šim članicama sudjelovali u pregovorima s Vladom.
Iako su očekivano većinski zaokupljene opstankom,
suočena s poskupljenjem energenata hrvatska po-
duzeća počinju sve intenzivnije provoditi energetske
tranzicije. Kao najveće prepreke navode financiranje
projekata, zakonodavni okvir i neučinkovitost ad-
ministracije.*

*Održivost je skupa, ali nema alternativu. Me-
đutim, ima alternativnih načina njezina financira-
nja. Uz bespovratna sredstva i kredite, u razvijenom
svijetu se u zadnjih desetak godina projekti sve više
financiraju zelenim obveznicama. I sama Europska
komisija je objavila da će trećinu novca kojeg će pla-
sirati članicama za oporavak i otpornost prikupiti
upravo izdavanjem zelenih obveznica. Zato je jako
važno da ovu priču u Hrvatskoj ubacimo u višu br-
zinu.*

*Hrvatska gospodarska komora zagovara stva-
ranje dugoročnog regulatornog i financijskog okvira
za što bržu, učinkovitiju i što veću energetske samo-
dostatnost. Istovremeno, treba pripremiti i modele
koji će stimulirati ulaganja u obnovljive izvore ener-
gije i porezno motivirati tvrtke.*

*U Komori razrađujemo i predlažemo nova rje-
šenja, kao što su kupnja energije na spot-tržištu,
kupnja zelene energije direktno od proizvođača te
podrška tvrtkama u razvoju vlastitih energetske
kapaciteta. Jedna smo od prvih institucija koja je
prepoznala važnost održivog razvoja. Uz interne
smjernice za odgovorno korištenje energenata samih
korisnika već dulje vrijeme pripremamo i usmjereni
smo uštedi energije kroz sustave koji učinkovite
koriste energente, uz energetske obnovu. Već treću
godinu organiziramo konferenciju 'Podržimo odr-
živo', na koju dovodimo najveća svjetska imena na
području održivosti, a u listopadu ove godine smo
pokrenuli prvu hrvatsku ESG akademiju.*

*Priča će u budućnosti sigurno biti složena - zbog
sve veće potražnje za električnom energijom uslijed
elektrifikacije prometa i prelaska na čiste tehnologi-
je, veće potražnje za plinom radi napuštanja ugljena
i zbog političkih i geostrateških sukoba. Trebat će
brže djelovati u smislu izgradnje vlastitih kapacite-
ta obnovljivih izvora energije. To je jedini način da
u budućnost gledamo opuštenije i vedrije nego do
sada. Jer, najskuplja je energija - ona koje nema.*

KRENIMO OD SEBE I BUDIMO PRIMJER DRUGIMA

Iako smo na kraju još jedne godine koja nas je suočila s izazovima, nadam se kako nam je razdoblje iza nas pružilo priliku da doista promijenimo postavke i oblikujemo budućnost u 'zeleniju' i održiviju. Osobito je važno što je Hrvatska na tom putu u društvu brojnih europskih država, članica Europske unije, koje su svojim odlukama pokazale koliko je važno zajedništvo u postizanju planiranih ciljeva klimatske neutralnosti.

Europska komisija je svojim uredbama i direktivama jasno pokazala smjer kojim trebamo ići u njihovom ostvarivanju, čak i prije aktualnih zbivanja. Kao 'srebrnu nit' u oblaku europskih geopolitičkih previranja možemo identificirati veću ambiciju u smislu energetske neovisnosti o fosilnim gorivima. Ta ambicija jasno je izražena u RePower EU planu, koji predstavlja svojevrsnu nadopunu ambicioznom Zelenom planu.

Hrvatska je 'zelene' ciljeve ugradila u svoje strateške dokumente i predano radi na tome da se osiguraju odgovarajuća financijska sredstva kako bi se ti ciljevi uspješno ostvarili. Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost je na tom putu već godinama stabilan partner i javnom i privatnom sektoru, koji osigurava nacionalna sredstva za takva ulaganja. Uz to, Hrvatskoj su na raspolaganju i značajna europska sredstva koja će se koristiti za ubrzanje energetske tranzicije i poticanja cirkularne ekonomije.

Fokus Fonda u 2022. godini, uz unaprjeđenje sustava gospodarenja posebnim kategorijama otpada, bio je na poticanju smanjenja korištenja plastike, na gradnji nove, zelene infrastrukture s ciljem prilagodbe klimatskim promjenama - osobito u urbanim područjima. Poticali smo projekte smanjenja nastanka otpada od hrane, a u suradnji s udrugama civilnog društva Fond je organizirao i akcije čišćenja podmorja i speleoloških objekata. Velik dio ovogodišnjeg budžeta uložen je u sufinanciranje korištenja obnovljivih izvora energije te na poticanje energetski učinkovitih vozila.

U godini koja dolazi, Fond će nastaviti ulagati u aktivnosti i mjere uspostavljanja cjelovitog sustava gospodarenja otpadom: od sanacija odlagališta, izgradnje reciklažnih dvorišta, sortirnica i kompostana, do nastavka gradnje centara za gospodarenje otpadom. Kao stručno tijelo Fond sudjeluje i u izradi podzakonskih akata vezanih za gospodarenje posebnim kategorijama otpada i u suradnji s Ministarstvom gospodarstva i održivog razvoja i Hrvatskom gospodarskom komorom osigurava redoviti dijalog relevantnih dionika uključenih u provedbu sustava proširene odgovornosti proizvođača. Naše Posredničko tijelo i dalje će imati aktivnu ulogu u sustavu provedbe projekta koji se sufinanciraju iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti i Fonda solidarnosti EU-a.

Luka Balen,
dipl. oec.

direktor
Fond za zaštitu
okoliša i energetske
učinkovitost, Zagreb

Svojim programima sufinanciranja planiramo podržati i znanstvena istraživanja koja bi trebala pomoći u boljem shvaćanju kompleksnosti utjecaja klimatskih promjena i smanjenju neizvjesnosti vezane uz učinke tih promjena. Uz to, poticati će se i razvojno-inovacijski projekti u svrhu tranzicije na klimatski neutralno, zeleno, konkurentno i uključivo gospodarstvo te različiti projekti očuvanja biološke raznolikosti.

U idućoj godini uz poticanje obnovljivih izvora energije i programe ublažavanja i prilagodbe klimatskih promjena planiramo potaknuti i novi val obnove u zgradarstvu. Vlada Republike Hrvatske je osigurala oko milijardu kuna od prihoda prodaje emisijskih jedinica, kojima će Fond u 2023. godini sufinancirati energetske obnovu obiteljskih kuća i višestambenih zgrada. Osim toga, koristit će se i sredstva Modernizacijskog fonda, uspostavljenog radi potpore ulaganjima u modernizaciju energetskog sustava, poboljšanje energetske učinkovitosti i poticanja obnovljivih izvora energije.

U svemu ovom ubrzavaju nas značajno više cijene energenata jer je još uvijek najučinkovitiji motiv za sve projekte - financijska ušteda. Motiv je to kojeg smo se dotakli i u kampanji provedenoj u suradnji s MINGOR-om, kojom smo se pridružili i ostalim europskim zemljama u motiviranju građana na odgovornije korištenje resursa koji su odjednom postali skuplji, teže dostupni pa čak i ograničeni.

Uz slogan 'Kreni od sebe' željeli smo pokazati da, iako je važno razmišljati globalno, još je važnije sve te promjene činiti u svojoj svakodnevici. Već mali korak u pravom smjeru može učiniti značajno veliku razliku, kad taj korak napravi značajan broj građana. Svaka promjena počinje i završava na pojedincu: na načinu kako koristi energiju, kako odvaja otpad, kako se ponaša prema potrebitima u društvu, kako prihvaća različitost. Stoga, za početak, krenimo od sebe i budimo primjer drugima.